

Un debut

Maria Petricu este tânără studentă și – ca mai toți tinerii – scrie literatură. Surpriza este că ea nu scrie poezii, nici măcar proză, ci ...pamflet. Ni se pare că este realistă, nu prea e vremea poezioarelor de dragoste, nici cele ale celor patriotice, e mai curând vremea verbului sfichiuitor împotriva celor care schimonosesc realitatea de azi. Din textele trimise de tânăra scriitoare, propunem spre încurajare și ca un semn că intuiția ei e bună pe cel de mai jos. (DAD)

Maria Petricu

Bolnavul

Într-un pat de spital, așezat pe o saltea uzată care pare mai înaltă datorită cadavrelor descompuse de-a lungul timpului, stă întins bolnavul nostru. E un om care ar fi foarte înalt dacă nu ar semăna cu un intestin subțire, are mâinile lungi care se termină cu niște palme exagerat de mari, are picioarele lungi ca niște bețe ce se termină cu niște tâlpi de copil nu prea bine dezvoltat. Pieptul îi e atât de mic încât nu i-ar încăpea în el nici măcar o inimă de găină. Gâtul îi e lung și subțire ca al unei lebede, de firav ce e în orice moment stă să se frângă sub greutatea capului cât un ghiveci de palmier.

La radiografii nu arată nimic bine, toate organele au început de mult să se descompună... plămâni și-au păstrat încă forma, dar au culoarea unui azil de bătrâni incendiat; aerul pe care au fost nevoiți să-l respire i-au adus într-o stare inertă în care oxigenul curat din orice spital din străinătate le-ar fi dăunat, mai mult decât i-ar fi ajutat. Coastele păreau un mușuroi plin cu brânză invadată de furnici care formau o dâră neagră până unde ar fi trebuit să fie organele genitale. Nimic nu mai era, doar un insectar imens, un atlas de clasa a V-a pentru orele de biologie (făcut de un elev care nu avea prea clar în minte diferența între viermi, fluturi, furnici și gândaci). Toate găngăniile care îi invadaseră trupul nu puteau fi oprite: creierul îi era într-o baltă de sânge; era zdrobit ca demnitatea unui profesor în fața miniștrilor și a elevilor cu surâs batjocoritor. Astfel că bolnavul nu a mai putut apela la creierul său, fiind zdrobit ca un vierme într-o alună carnoasă. Ochii îi erau de mult timp răpuși de păianjeni uriași, iar inimă nu avea pentru a se apăra prin iertare de răutatea semenilor, nici de a sa. Chiar și fără inimă, creierul ar fi răzbit, formându-și propria inimă din înțelepciune și credință, dar umilința a durat prea mult, sistemul a fost zdrobit din interior, astfel vindecarea fiind imposibilă. Se mai observă câte un scurtcircuit după o perfuzie generoasă, ca un avangardist ce provoacă un enorm scandal în prefăcuta liniște, dar e imediat înăbușit de spiritul conservator. Gura i se deschide ca porțile Iadului, dar un extraterestru în halat alb și cu cravată îi toarnă apă imediat.

Buzele, ciupite de vărsat și brăzdate de adăposturi pentru râme, s-au închis ca la comandă. Focul interior era singurul semn de viață, dar medicii nu știau să-l folosească în folosul bolnavului. Focul nu era boala pacientului, de aceea nu-i făcea acestuia rău, ci dimpotrivă îl ținea în viață. Focul era o boală exterioară, a "medicilor", de exemplu, care nu știau să se lupte cu propria boală, mai rău, nu o recunoșteau.

Astfel, cu cât aceștia se chinuiau să stingă focul, cu atât mai mult țâșnea, omorând viermii ce ajunseseră să ia cina pe limba pacientului.

Post scriptum: Cu trecerea timpului, România poate că va înceta să mai fie lungită pe un pat de spital cu sistemul de învățământ la pământ, cu oameni fără inimă și asupriți de alte popoare. Focul oamenilor, pornit din idei clare și sănătoase, va răzbi adunătura de viermi ce îi devastează organele vitale. Cadavrele umblătoare se vor regenera, ca un păr deteriorat spălat cu un șampon bun și cu balsam și vor ieși din sicriele tăcute pentru a face dreptate, nu doar să sperie copiii și bătrânii.

Sâmburi-m-aș și n-am cui!

BoloVIN de Bolovan

„Când eram mai tânăr și la trup curat” și beam orice, crezând că totul e la fel de bun, m-am dus la Capșa. Era prin 1975. Acolo am descoperit un vin roșu senzațional, livrat la niște stichete svelte precum cea de trei sferturi, dar cu conținutul cărora umpleai un singur pahar. Fiore. Atrăgătoare. Și de neuitat. Nu spun câte am lăsat goale și cât a costat... Dar am rămas cu gustul asociat. Cu niște tag-uri, cuvinte-cheie pe memoria limbii: fiola, vin roșu, excelent, Sâmburești. De atunci, în mintea mea și în implacabila memoria a limbii, a gustului - ca să nu dau naștere la interpretări ludice și lubrice, mai am și cititori, 2-3, golani, nu intelectuali de rasă, conaisseurs... - Sâmbureștii egaleză pentru mine Visul American, Fata Morgana... Căci rar am mai avut de atunci prilejul a-l întâlni.

Până prin 2000 nu am mai gustat așa ceva. Doar l-am evocat, visat, dorit. Apoi, am aflat că el merge numai la export. Lucrând ca șef al revistei Centrocopolului, și devenind membru în Cooperativa Scornicești, ca vechi pământean pe linie paternă din Spineni, am redescoperit o sursă de Sâmburești. Nu o divulg nici acum. Vinuri vechi. Cabernet. Băbească. Fetească. Și un soi alb... M-am lăfăit în cabernetul sâmburesc până când am rămas numai cu dorul. Și cu pierderi de sânge pe nas... Realmente. Aveam tensiune și vinul roșu mi s-a interzis... Ultima sticlă am băut-o cu Gheorghe Zamfir, și regretatul pictor Vasile Chinschi la un grătar, la mine, în Giulești... într-un entuziasm de-a dreptul artistic. Al lor. Ani buni nu am mai pus gura pe cabernet, pe roșu... M-am devotat Crâmpoșiei...

Dar, acum câțiva ani, mă invită la o degustare prietenul Sergio Faleschini, pe care l-am cunoscut la reuniunile viticole organizate de regretatul Victor Surdu. Implacabil, vinuri roșii... din care sorb și... nu am hemoragie. Încerc prudent. Nimic. Forțez un litru. Nimic. De atunci, am prins din nou curaj. Vinul lui Faleschini, cel ușor, de toamnă: Beaujolais-ul românesc a fost prima mea iubire roșie de post-adolescență. Apoi, am îndrăznit la orice. Cumpătat. Căci am renunțat la principiul „nu-mi da primul pahar, că-l vreau și pe-al zecelea...”

Iar cercul s-a închis abia acum, în miez de vară: miercuri 24 iulie, văleat 2013. La Sâmburești. La crama Bolovanu. Întrucât am petrecut ore de vis aici, aș numi locul, nu Bolovanu. BoloVISU. BoloVINU...

Dar mă tem să nu afrontez terenul acela bolovănos și înșorit care ne dă nouă licori de vis... Prince Matei. Castel Bolovanu. Soare... Soare... Soare. Vârful de vârf. Vârful de piatră. Vârful vinurilor. Vinul vinurilor. Cântarea cântărilor... unde vinul e supremul termen de comparație al iubirii umane.

<<Sărută-mă cu sărutările gurii tale, că sărutările tale sunt mai bune ca vinul.

Miresmele tale sunt balsam mirositor, mir vărsat este numele tău; de aceea fecioarele te iubesc.

Răpește-mă, ia-mă cu tine! Hai să fugim! - Regele m-a dus în cămările sale: ne vom veseli și ne vom bucura de tine. Îți vom preamări dragostea mai mult decât vinul. Cine te iubește după dreptate te iubește!

Neagră sunt, fete din Ierusalim, dar frumoasă, ca sălaşurile lui Chedar, ca și corturile lui Solomon.

Nu vă uitați că sunt negricioasă, că doar soarele m-a ars. Fiii măicii mele s-au mâniat, trimisu-m-au să le păzesc viile, dar

via mea nu mi-am păzit-o!>>

E doar începutul celui mai suav poem de dragoste al omenirii, inclus, ascuns ca o mireasmă veche, în Biblie. Cu Dragostea simplă, dar necuprinsă, imensă a omului. Dragostea bărbatului pentru femeie. A femeii pentru bărbat și... Dragostea de vin...

După degustarea de la Sâmburești, parcă iubeam tot Universul. Bine că mi-am revenit, căci nu știu ce canalie aș fi iertat sau sărutat pe frunte... Acum înțeleg o vorbă a lui nea Fane - Fănuș Neagu - care, bolnav fiind, mi-a spus: „Georgică, grea e viața fără vin, nu înțeleg cum puteți voi trăi așa...”

Am avut și o companie selectă la Bolovanu. Pe lângă gazda perfectă Sergio Faleschini, proprietarul Vinarte, degajat, elegant, care a degustat cu o curiozitate extatică de parcă nu era vinul lui..., managerul Costică Caramisir. Oenologul firmei Iustin Urucu, Ion Treanta. Și somelierul Stelian Ștefan, care a pus în acord justificat armonios fiecare fel de mâncare cu vinul de rigoare. Ziariști. Doi poeți. Comentatori. Bloggeri specializați în vinuri. Distinsul Dan Ciachir, scriitor depozitar al unei istorii culturale, scrisă și orală, a Bucureștilui și nu numai, memorialist și degustător de rasă. Poetul Mihail Gălățanu, ajuns de la poezia erotică la ascensiuni de culmi deloc venusiene, ci viticole, și la paharul de cristal, cu o revistă personală vini-viticolă. Și, nu la urmă, Dumitru Constantin, Top Business. Jurnalist. Specialist. Propagandist. Degustător... și povestitor... cel care mi-a reconfirmat savoarea vinurilor Vinarte acum trei ani la Bruxelles, de ziua României.

Și eu. Umil martor..., degustător tacit, emerit, smerit care gusta, de-gusta totul cu o reculegere de-a dreptul ritualică. De parcă

ar urma să fiu condamnat la ne-băutură de vin pentru restul vieții... Cu sensibilitatea poetică la maxim, poetizând totul, mângâind cu gând de catifea vinul și mulțumind lui Dumnezeu că a mai adăugat o zi mirifică celor câteva pe care El mi Le-a dăruit. Ultima bucurie oferită de Pronie fiind, acum vreo 10 ani, cascada Niagara. O minune dumnezeiască a omenirii.

Așa cum e și vinul „Soare”... Un vin Românesc. Din pământ și piatră generoasă, deloc seacă... C-așa-mi vine câte-odată-n minte o doină de jale. Reconvertită-ntr-una de regret. Doină de dor de... Soare de Bolovanu din Sâmburești:

Sâmburi-m-aș și n-am cui! Sâmburi-m-aș Soarelui! Vinului din... vinul lui!

VINARTE
VINURI FINE ROMANEȘTI

Prince Matei.
Castel
Bolovanu.
Soare... Soare...
Soare. Vârful
de vârf. Vârful
de piatră.
Vârful
vinurilor. Vinul
vinurilor.
Cântarea
cântărilor...
unde vinul e
supremul
termen de
comparație al
iubirii umane.

Mircea Bârsilă

Subtilitatea sa, căci Mihai Vișoiu nu este un novice în domeniu și nici nu se joacă de-a literatura, constă în știința de a „fotografia” din cele mai bune unghiuri o situație, de a surprinde „din mers” esențialul, de a decupa detaliile semnificative dintr-o întâmplare și de a-și construi, cu ochi de „arhitect”, textele.

Mircea Bârsilă

CRONICI

Povestiri exemplare

Noul volum de beletristică (*Moartea dinaintea morții*, Editura „Axis Libri”, Galați, 2012, 436 de pagini) semnat de **Mihai Vișoiu** cuprinde „romanul” intitulat *Moartea dinaintea morții*, o suită de povestiri cu boxeri, mai multe „proze scurte” – unele de factură lirică, altele cu o miză alegorică, în spiritul tabletelor lui Geo Bogza), texte din anii când autorul bătea la porțile editurilor și „note critice” semnate de Romulus Vulpesco, Mircea Dinescu, Marin Lușanu și alții, iar pe ultima copertă se află, în facsimil, un text (entuziast), de Fănuș Neagu, datat „23 februarie 2009”. Impresia de structură eteroclită este sporită și de plasarea în volum a povestirilor „Dragoste mare cât o cruce”, „Păuna lui Gore”, „Două găleți de bani...și un acrobat”, „Șchiopul”, „Oala”, „Ultima condamnare” și chiar „Eliberați ringul, ultima repriză!” între prozele scurte și cele despre boxeri. Respectivele texte sunt rupte, așadar, de ansamblul din care ar fi trebuit să facă parte : „Moartea dinaintea morții”.

În „cartea” cu boxeri, Mihai Vișoiu alege situații paradoxale (se luptă în ring doi frați, unui boxer i se cere să se lase învins în lupta cu un adversar din URSS, soția unui adversar în declin îi cere pugilistului mai puternic să se lase învins și, abia la duș, unde combatanții se spală unul pe celălalt, „învingătorul” află că „învingătorul” nu avea habar de intervenția soției sale etc.). Tematica, insolită în literatura noastră, beneficiază de iscusința unui adevărat „profesionist” în materie de proză beletristică.

Excepționala povestire „Păuna lui Gore” este alcătuită din două secvențe, aceea în care „uriașul” Gore pune la punct, într-o crâșmă din mahalaua ploieșteană „Malu Roșu”, un grup de scandalagii, dobândind, astfel, dintr-odată, o categorică autoritate în fața celorlalte, și cealaltă, în care sunt relatate venirea lui Gore și a Păunei, soția sa, în mahala, și moartea lui Gore, înjunghiat în mod stupid, la o nuntă, de un „amărat”. La înmormântare, Păuna a adus lăutari și, spre uimirea tuturor, a început să joace, o sârbă nebunească, pe mormântul soțului: „Sârbă, o sârbă deasă! Și-a înnodat basma sub bărbie și, după ce și-a strivit lacrimile cu podul palmei, a început să joace. Juca nebul, juca pe mormântul lui Gore și florile săreau într-o parte și alta, ca varza tocată. Lumea, fricoasă, a rupt-o la fugă și până la poarta cimitirului nu s-a oprit. Lăutarii au întins-o și ei. Dar Păuna, Păuna pitica, Păuna lui Gore își cânta singură și ținea lanț sârbă” (p. 153). Nu se știe ce anume justifică acel „spectacol”: așa i-a cerut Gore sau așa a jurat ea, când a rămas să crească cinci copii, singură, după ce Gore a fost trimis, vreme de trei ani, la ocnă, pentru că-l scuipase pe regele din tablou, într-o crâșmă.

Cea de a doua secvență începe într-un registru comic. La apariția familiei lui Gore în mahala, femeile iau în derădere diferența de statură dintre el și „muierea” lui: „Țața Fana lui Gimbirlic, cea cu limba cuțit, când a văzut-o, a strigat peste drum la Sandu lui Treipăduchi, ca s-o audă toate muierile: – Uitați-vă, fetică, la asta, el câta-i mălaiul și ea parcă ar fi greieroaică! Femeile au râs, și-au ascuns gurile știrbe în colțurile de basma. Cum o face când o vrea să-l pupe? Toate se uitau acum când la el, căruia-i uitase Dumnezeu măsura, când la ea, care abia-i ajungea la mijloc. – Pupă și ea unde ajunge, sări Leana lui Spiridon, care avea cinci copii de la cinci contingente, dar toți declarați pe numele lui bărbat-su, care murise la trei zile după nuntă, înjunghiat de Nicu Dinte, mort și el de mult. – Taci, ce, tu nu știi că broasca-i mică, dar cască gura mare?” (p.149). În final, este valorificată „dambalaua” lui Gore care, în fiecare primăvară, înălța un zmeu „mare de tot, din două coli lipite cu cocă. Zmeu cu spezeze, zbârnâitoare și coadă lungă cât trei hamuri. Pe zmeu scria toate înjurăturile pământului” pe care le trimitea, în felul acesta, lui Dumnezeu „să știe că Gore nu l-a uitat”. În următoarea primăvară, când a început războiul, în locul zmeului au apărut pe cer înfricoșetoarele avioane de război. Respectiva glisare de la un joc cu valențele unei „simpatice blasfemii”, la urgia războiului – de care se face

vinovat Dumnezeu! – evidențiază o indiscutabilă măiestrie auctorială: „În primăvara următoare, zmeul lui nea Gore, cel cu înjurături să le citească Dumnezeu, nu s-a mai înălțat. Războiul își începuse blestemul, înălțând avioane și nea Gore habar n-avea” (p. 153).

Tanța Frumoasa din „O dragoste mare cât o cruce” îl aștepta zadarnic pe Sandu, bărbatul ei, să se întoarcă de pe front. Fidela și tână nevastă își duce viața lucrând, cu acul, șorțuri, rochii, nădragi, iar insistențele bărbaților de care era dorită nu o interesau. Rezistența ei s-a surpat într-o zi, când Fane și-a obligat roibul, cu lovituri nemiloase de bici, să se târască în genunchi până la poarta Stelii. Prin fapta sa, el voia să-i arate Tanței cât suferă el din pricina iubirii ce i-o poartă de multă vreme. De mila calului (!), ea își calcă pe inimă și îl cheamă, nu fără remușcări de ordin moral, să vină la ea chiar în seara aceea. De atunci a devenit, seară de seară, „gazda” cărușilor din nouă mahalale. Având, acum, bani, Tanța Frumoasa nu mai lucra pentru nimeni și purta rochii înflorate și basmale de mătase. Nimeni nu bănuia adevăratul scop al neânțesului libertinaj al ei: cu banii adunați din vânzarea propriilor nuri, i-a ridicat o cruce enormă lui Sandu, iar mai târziu a adus pietrari italieni s-o împodoească cu pietre strălucitoare. Într-o dimineață, în ziua de Înălțare, a fost găsită de Țața Floarea: „spânzurată de semnul drept al crucii mari, ce semăna acum, din bătaia pietrelor, cu umărul drept al lui Sandu” (p. 165).

În „Eliberați ringul, ultima repriză!”, o femeie al cărei bărbat nu s-a mai întors de pe front este angajată de amantul său, „un major”, ca spălătoreasă la Regiment. Nimeni nu știe cu cine a fost făcută fata ei „al dracului de frumoasă.” Între timp, spălătoreasa mai născuse un băiat „care-i al contingentului 42, dar nu se știe dacă o fi de 32 Infanterie sau 19 Artilerie”. Pe el îl trimitea maicăsa, când ea și fiica sa aveau „mosafiri”, să cumpere vin de la Țirilă. La școală, băiatul află de la cei care își băteau joc de el pe seama „mosafirilor” că în casa în care trăiește se petrec lucruri îngrozitoare. Și, într-o zi, când a fost trimis din nou să cumpere vin, s-a hotărât să aște adevărul. Și iată ce a văzut, privind prin gura cheii: „Un soldat cu izmenele în vine trăgea de picioarele mă-sii, care se bălăbăneau la subsuorile lui. În camera din stânga, soră-sa se încolăcise, goală pușcă, după unul păros ca ursul” (p. 277). Scena aceasta, pe care nu o va uita niciodată, i-a modificat radical felul de a fi. Ajunge boxer și, în toamna lui '53, îl învinge, la București, în ring, făcându-l K.O., pe celebrul campion Ion Marin. Amintirea scenei din copilărie, în momentele în care era dominat de adversari, îl mobiliza la maxim și, în consecință, îi învingea în ultima repriză. Așadar, ceea este negativ în substanța sa se poate converti, în anumite contexte, într-o acțiune pozitivă, cum lasă autorul a se înțelege printre rânduri, generalizând cu o amară subtilitate, așa cum procedeză, la momentul potrivit, în fiecare text.

Personajul principal din „Două găleți de bani... și un acrobat” s-a întors fără un picior din război. Își face unul de lemn și, la hora de Bobotează, a jucat până „i s-a umplut scorbura piciorului cu sânge, încleindu-se carnea cu lemnul” (p.169). În sat, Sandu Vlase era dușmănit atât de cei pe care îi bătuse crunt, înainte de a pleca în război, cât și de neamurile acestora. La bălciul de vară, el s-a hotărât să meargă pe sârmă, spre mirarea dușmanilor, strânsi în jurul său și în care „se încălzise sângele”. Hotărârea sa – de om demn – a fost generată de dorința *limpezirii* lucrurilor: ori trăiește normal (fără teamă) în colectivitate, ori moare. În împlinirea acestui scop, existau două soluții: sau încăierarea cu dușmanii, în care putea să aibă și sorți de izbândă, sau fatalul mers pe sârmă. În clipele decisive, Sandu le propune să se bată, dar dușmanii, cinici, nu acceptă această variantă. Povestirea este retezată cu precizie acolo unde trebuie, Mihai Vișoiu stăpânind cu abilitate cerințele impuse de realizarea unor finaluri impecabile.

Și stilistic, și prin conținut, povestirile amintite se pot încadra în tematica „Morții de dinaintea morții” unde talentul prozatorului se manifestă în toată spendoarea, sub semnul hiperrealismului cultivat de Panait Istrati (în anumite scrieri), de Brunea-Fox, de Geo Bogza, în *Poemul Petrolifer* și în *Poemul invectivă*, de Eugen Barbu, în *Groapa*, și, astăzi, de Radu Aldulescu.

În „Moartea dinaintea morții”, naratorul își povestește, ignorând desfășurarea cronologică a factologiei, copilăria și adolescența petrecute printre oamenii din mahalaua ploieșteană „Malul Roșu”: oameni primitivi – s-ar putea spune – în reacții, de vreme ce socoteau că cine nu face pușcărie este asemenea celor care nu au fost botezați. În același timp, primitivitatea lor este expresia unei ancestrale demnități, ce nu avea nevoie de oferte civilizatorii ale legilor scrise. Întâmplările trăite – dure, dureroase, unele grotești –, cele văzute sau cele auzite de narator, la Malul Roșu, alcătuiesc nucleul de bază al romanului ce însumează 107 pagini și care se constituie într-o *monografie anti-sentimentală* a Ploieștilor în vremea războiului și în deceniul următor.

În partea a doua a romanului, personajul trece, în spiritul – actualizat – al prozei picarești, prin felurite experiențe de viață. Retrospectivul și, în consecință, „falsul” jurnal, în care este adus în prim-plan ceea ce a rămas „viu” și de neuitat în memoria autorului, este redactat cu sentimentul că existența sa „reprezintă un destin”, în dependența de fluctuația ostilă a vremurilor. În cea de a doua parte a „romanului” este lăsată în urmă lumea de la Malul Roșu, naratorul preferând povestirea avatarurilor sale de „nomad”, care nu se poate fixa geografic, într-o lume aflată ea însăși într-o derutantă mișcare. Cel care recita, plângând, în copilărie, la serbări, poezia „Căinele sergentului” și care a îndurat semnificația ștampilei „Respins”, pe dosarul de înscriere la școala medie sau la liceu, și care a muncit la desfundarea W.C-urilor, la calea ferată unde spârgea piatră și căra pe brațe traversele ținute în catran etc., ajunge profesor și chiar ziarist. Treptat, rememorarea de factură caleidoscopică și care proiectează epic o autentică *traumă a identității* este părăsită în favoarea unui rechizitoriu socio-politic susținut cu *citare* – extrase din presă – din articolele justițiare și lucide ale celui care, după '89, își contestă anteriora și cofortabila postură de ziarist: adică de „mâncător de c.....”, așa cum spune însuși autorul.

În „Moartea de dinaintea morții”, un fel de „roman al vieții mele”, prozatorul Mihai Vișoiu nu reconstituie „o viață”, ci o trăiește din nou, în spiritul obiectivității autentice, în orizontul fostului timp prezent, fără nostalgii și fără obsesia – specifică memorialiștilor – a timpului „care se duce”. Revenirile – metatextuale – asupra scopului urmărit în acest „jurnal” și asupra modalităților epice de factură anti-calofilă de care depinde propria scriitură (și care se regăsesc, indirect, și în comentariile despre proza surprinzătoare, citită la cenaclu de un fost pugilist!), unifică, în felul unui refren, amalgamul factologic.

Acceptând principiul preeminenței vieții asupra literaturii, Mihai Vișoiu preferă notația reportericească, fără complicații epice și fără zorzoane literaturizante. Subtilitatea sa, căci Mihai Vișoiu nu este un novice în domeniu și nici nu se joacă de-a literatura, constă în știința de a „fotografia” din cele mai bune unghiuri o situație, de a surprinde „din mers” esențialul, de a decupa detaliile semnificative dintr-o întâmplare și de a-și construi, cu ochi de „arhitect”, textele. Desigur, la aceste aspecte se adaugă și altele: capacitatea de a mânui cu măiestrie „clasică” dialogurile, de a schimba în chip firesc registrele afective și cele epice și de a schița, fără mofturi de tip ultramodernist sau minimalist, portrete, caractere și, respectiv, atmosfera de care are nevoie evenimentul focalizat.

Prin „amintirile” de la „Malu Roșu”, prin povestirile comentate mai sus, dar și prin cele despre pugiliști, Mihai Vișoiu se află în rândul celor mai valoroși prozatori ai literaturii noastre de azi.

Cristian Meleşteu și romanul societății putrede de astăzi

Anul trecut, tânărul prozator Cristian Meleşteu a câștigat concursul pentru volume în manuscris al Uniunii Scriitorilor din România cu cartea *Radiografia unei zile de mai*, carte surprinzătoare prin tematică și stil, ba și prin maturitate, carte despre care am scris atunci. Recent, prozatorul a publicat un roman demn de luat în seamă, neanunțând prin nimic vârsta autorului: *Revoluția borfașilor* (Tracus Arte, 2013).

Cristian Meleşteu este scriitorul vremurilor noastre. În ce sens? În sensul în care I. L. Caragiale a fost scriitorul sfârșitului de secol XIX și începutului de secol XX, în sensul în care Teodor Mazilu a fost scriitorul (era să zic pictorul) deceniilor șapte și opt ale secolului XX, adică autorul care amendează prin caricaturizare năravurile și moravurile contemporanilor lui.

Portretele personajelor principale sunt trasate din câteva tușe de caricaturist care a ajuns de mult la esență și face maximă economie de linii și liniiare, hașuri și puncte și buline etc.: „Vasile era înalt cât ușa, deșirat, un șir de covrigi de post întinși pe o sfoară. Un început de cocoașă și o poziție nefirească, aproape ghemuită, pe care o lua când stătea jos, nu te lăsa să ghicești cât de înalt e și, dacă îl vedeai ridicat, credeai că e alt om, poate fratele mai mare al celui pe care-l zărisei pe scaun. Deși scump, costumul de pe el nu-i dădea un aer de eleganță, părea mereu că-l stingherește și, deseori, dădea din umărul drept, ca și cum i s-ar fi părut că prin mișcarea asta ridică mâneca inegală...” Vasile Topor ocupă cu destinul lui o bună parte din narațiune. Din nefericit copil al străzii, el devine ditamai omul de afaceri, ca să zicem așa, omul de afaceri murdare, șef al cerșetorilor din oraș care produc o avere imensă pe care Vasile știe s-o investească, devenind astfel cureaua de transmisie dintre societatea înaltă a politicienilor și lumea subterană a interlopilor.

Romanul se învârtă în preponderent în jurul lui Tase, „zis Treflă, după tatuajul care-i trona pe antebrațul stâng. Tase Treflă era un om cât ușa, cu o voce groasă, răgușită de la tutun, a cărui figură de boxer de categoria grea nu cadra deloc cu vorbele duioase.” Ei bine, Tase este exemplar pentru un personaj de roman, unul aruncat de autor cu nonșalanță din extrema norocului chior în extrema ghinionului născut/făcut. Boem, risipitor, înrăit jucător de poker, scriind chiar ani de zile la un tratat despre

acest joc. La un moment dat, împreună cu un prieten de aceeași teapă, agață doi italieni și pun de-un poker de o zi și o noapte cu bani luați de la un cămătar feroce. La sfârșit, joacă totul pe o mână și norocul îi surâde, având din servire trei ași. Dar, demonul, care-și vâra coada când e vorba de jocuri de noroc, îl îndeamnă să decarteze doi dintre ași sperând la un final spectaculos cu o chintă royală. Pierde, desigur, și în față i se deschide perspectiva sumbră a pedepsei crunte din partea cămătarului Gogu care-i și făcuse o demonstrație de cum îi pedepsește pe răi platnici, amenințându-i cu leii din cușcă, cu bastoanele guarzilor, turnându-le ulei încins pe față etc. Norocul îi surâde însă încă o dată. Getuța, o văduvă mai trecută, îl cere de soț, angajându-se să-i plătească ea datoria la cămătar. Imediat după nuntă, cu banii de la Getuța, Tase bate-n poarta cămătarului, dar este iar rândul nenorocului. Acesta nu e acasă. Tase se oprește într-o cărciumă la una mică, unde-i vine ideea unui chef de pomină. Strigă adunarea și în scurt timp sunt aduși de acasă ospătarii și localul de umple de toată oastea oamenilor străzii, interlopilor, cerșetorilor în frunte cu șeful lor Vasile... Un chef monstru cu băutură, mâncare și fete, în care Tase este regele tronând pe un butoi cu vin, chef care se mută cu o basculantă de cartofi și oameni într-o altă cărciumă de la margine de București. Tase lichidează toată suma destinată lui Gogu Cămătaru și de-aici se cam încheie tonul buf al cărții.

Tase părăsește lumea civilizației, lumea veselă, luxoasă și sordidă deopotrivă și, printr-o călătorie cumva inițiată, ajunge în Vulturești, satul copilăriei lui nefericite, după ce reușește să străpungă o stâncă uriașă căzută din munte, care desparte simbolic două lumi, una a civilizației putrede de corupție și lăcomie și cealaltă ancestrală, în care nu se întâmplă nimic esențial de sute de ani. Tot simbolic este faptul că la penetrarea stâncii, Tase își pierde hainele, ajungând astfel în sat gol ca un nou născut. Satul mai are un singur locuitor, pe bunica sa cu un picior de lemn – un adevărat istoric viu al anilor de când Tase a părăsit vatra natală. Bunica îi povestește destinele ultimilor douăzeci de oameni din sat care, înainte de moarte, i-au lăsat ei prin testament averea. Eroul este îndemnat să repare casele, mobilierul, acareturile, iar Tase, tot renovând, își dă seama că zeița Fortuna îl trimite din nou în extrema norocului: găsește prin toate

casele salbe de aur cu care devine mai bogat decât ar fi îndrăznit să spere vreodată. Cristian Meleşteu știe să închidă măiestru cercul narațiunii cu povestea bunicii lui Tase care învățase jocul de poker dimpreună cu toți locuitorii satului. Când în sat mai rămăsese doar ea și Mitică, la îndemnul acestuia, au făcut o partidă de poker pe toată averea satului. Bunica, amețită și de niște vin dulce, este servită cu trei ași din care decartează cu o nonșalanță inconștientă doi ași, dar reușește chinta royală cu care bate careul de nouari al lui Mitică. Așa moștenește ea tot satul, datorită chintei pe care n-a reușit-o nepotul la partida de pomină cu italianul. Tase o provoacă pe bunica la o ultimă partidă între ei doi. Ignoră refuzul bătrânei, ca și subterfugiul că nu există în tot satul un pachet de cărți. Tase confecționează un pachet de cărți de joc din filele singurului op din Vulturești – *Biblia*, și partida epocală se desfășoară, Tase fiind servit cu chinta royală de treflă. Eroul se întoarce la Getuța lui și la odrasla nou-născută. O nouă viață a lui Tase poate să-nceapă, o nouă viață între cele două extreme: norocul chior și ghinionul pervers, după cum poate continua tratatul despre noroc și știință în jocul de poker.

Cristian Meleşteu pornește narațiunea în ton ușor și senzațional, dar are știința structurii, compoziției, reușind să alterneze scenele bufe cu monologurile grave, face trecerea fără sincope de la o lume ne bună la una așezată, de la întâmplări de tot banale la altele parabolice, știe să sublinieze diferența dintre normal și absurd în viața societății românești. Parodiază și caricaturizează (hm!dacă mai e loc) viața publică de astăzi. De pildă, înmormântarea tânărului țigan Mercedes este însoțită de un alai pestriț în care e află și cântă maneliștii „Florin Parizer, Adrian Obișnuitul, Prințesa de aur, argint și platină, Vali Vreme frumoasă, Ion Ochi de sticlă și Ion Limbă dulce, autorul ultimului hit pe piața manelelor „Zi și noapte, noapte și zi”.

În finalul romanului, Meleşteu așează următoarea notă, și încă bolduită: „Cartea conține (și) fapte reale, preluate din articole de presă ori comunicate ale poliției, care au fost folosite ca sursă de inspirație și apoi literaturizate”. Noroc că bruma mea de experiență de cititor de roman nu se lasă înșelată de acest avertisment, altfel toate cele de mai sus n-ar mai fi fost scrise.

Viorica Răduță și realitatea dintre lumi

Viorica Răduță este o scriitoare harnică și de o impresionantă mobilitate, publicând în ritm susținut și alternativ volume de poezie, romane și cărți de eseuri, apărând de asemenea frecvent în reviste literare în special cu critică de întâmpinare. O experiență personală pare a sta la baza romanului recent *În două lumi* (Cartea Românească, 2013).

Cartea se desfășoară pe două-trei planuri narrative, fiind structurată în scene scurte cu titluri proprii, titluri care trimit la existențialism: *Pustiul sau Zi singură, noapte singură sau Ziuă de nimic sau Smoală și plumb...* Doar *Greața* lipsește și *Negura*. Ba, aceasta din urmă există sub forma *Bezele au ieșit*.

Încercând să decripteze titlul romanului, Simona-Grazia Dima – într-o cronică din revista *Ramuri* – identifică mai „multe perechi de realități antonimice sau complementare, amestecate până la confuzie: sat și oraș, realitate și vis, prezent și trecut, cetățean și ancestral, modern și arhaic, socialism și capitalism, viață și moarte” etc. Perfect adevărate toate, ultima pereche pare însă a fi preponderentă și hotărâtoare.

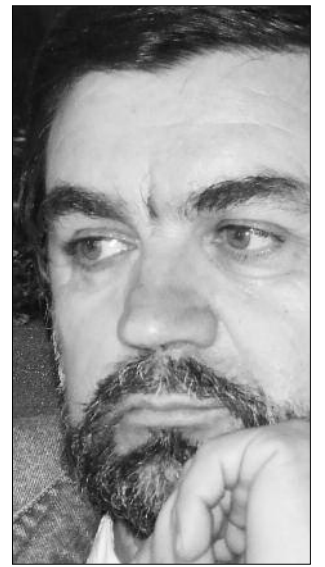
Pe de o parte, se află lumea vieții de profesoară a Oricăi, cu burocrăția din jur dusă la paroxism, cu carierismul directoarei școlii ei, cu absurdul kafkian al vieții de fiecare zi, *Patimile Fiscului* fiind nu doar un capitol al romanului, dar chiar o proză exemplară de sine stătătoare pe tema absurdului.

Dar forța adevărată a acestei cărți eminate este dată de lumea morții, lume care nu se desparte net, distinct de cea dinainte, ci „conviețuiește” cu ea, ca să zicem așa. Aici găsește Viorica Răduță sintagma potrivită: *Între lumi*, titlul celei de-a doua părți a romanului, titlu mai adecvat, după opinia mea, pentru întregul roman. E o lume a bolnavilor, a muribunzilor, o lume invocată/evocată, o lume așteptată, o lume la care se meditează pe terasă la Muzeul Literaturii Române sau în rezerva de spital, la care se visează în somn sau în reverie: „Alergase degeaba să prindă somnul. După atâta timp mortul. Mortul din holul geluit o urmărea. Nu dormise bine, avea cearcăne zdrăvene și o greutate în genunchi...” Aproape fiecare scurt capitol poate fi perceput ca o povestire de sine stătătoare, fără a rupe cursivitatea întregului. *Afară e alb*, de pildă, este o percutantă proză

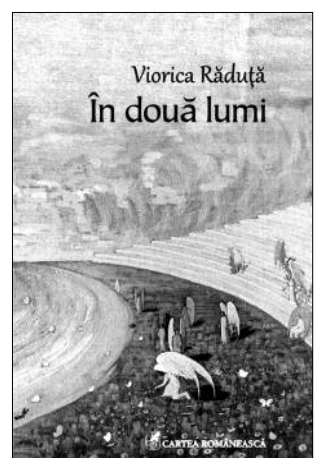
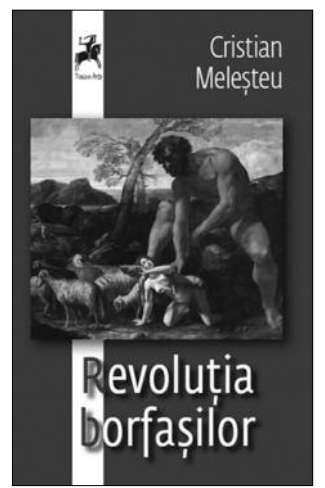
scurtă onirică și oximoronică despre mama Zenofie aflată pe pragul „dintre lumi”.

Cartea are un ritm extraordinar, alternând frazele mai lungi cu unele tocate mărunț, monologurile interioare ale Oricăi trimit la textualismul unui Nedelciu, lăsând cititorului senzația că naratoarea suprapune timpul scrierii peste timpul trăirii, timpul însemnării peste timpul agoniei, totul „degenerând” în existențialism: „Iar acum, vezi dumneata, suntem ca scrisul, se tot depune pe hârtie dar nici purtătorul nu știe cât timp este sau va fi acolo, fiindcă zilele se șterg după ce s-a terminat povestea. Nimeni nu cunoaște dacă ea se va prelungi în viața reală sau unde nu e trecere, ci adevăr...” Din loc în loc scoate capul poetul din Viorica Răduță: „Orica se mișcă în piele ca într-un coșmar” sau „...stă cu visul pe față. Cu moartea” sau: „...îi trecea amiaza prin mâinile aspre...” Scoate capul poeta, dar nu într-atât de mult cât să altereze epicul cu aceste sintagme trimițând la liric.

În două lumi este un roman de-o frapantă originalitate: existențialist – în problematică, postmodernist – ca realizare artistică.

Cititorul
de roman
DUMITRU
AUGUSTIN DOMAN

O, ATLANTIDA,
CEA IUBITOARE DE MINE

O aşteptam şi credeam că o aştept pe ea,
trecea vântul şi ea părea a fi,
şi până să-i fac semne şi s-o sărut cu abisul
să-i spun, vezi, ăsta sunt eu,
care te aşteaptă şi tocmai te-a sărutat, -
ea trecea!

Rămânea pârjolul,
foame
a vulpiei pline de pui.

- Nu vezi că nu este ea
striga cineva chiar din mine,
sau poate chiar ea, cine ştie?
- Nu vezi că nici tu nu eşti tu,
nu vezi că nu e?

Şi mă puneam să o aştept prin
măduva plantei,
se făceau liniile ale copacilor în
jurul meu, mă-nfăşurau ca pitonii,
muchia timpului devenea
rotundă
ca rochia Atlantidei,
cea iubitoare de mine!

Treceau ziua şi noaptea peste
trupul meu ponosit,
căruţă cu saci de remedii pe
drumul ros de năpastă.

- Nu vezi că nu este ea, lacrima
prin mine
rădăcina de hrean A
a numelui meu?

Şi mă uitam în apus până când
răsărit şi apus erau una,
până când ploia şi soarele
eu şi ea
plus cu surplusul
eram una.

Fluturam cu mâna din mine,
cum orei limba ceasului semn
face,

- ascultaţi pământul, ziceau
bomfii, va ieşi negreşit
prin Ţiţeiul ce mână vapoarele
spre inconfundabile scufundări
ale loialităţii
faţă de revendicate înecuri.

-Ascultaţi, ascultaţi
vrăjitoarelor, urla întunericul,
lăsaţi-l singur să-şi găsească
singura lui Atlantidă!
Încuiaţi limpezimea apei în
ape, abanosul în flori
ca să nu aibă cu ce să-şi
hrănească mirosul şi
auzul şi
mai ales scufundişul faptei,
nefapta!

Dintrodată ceva ca leul, ceva ca
dimineaţa rândunicii veni
urcând pe terasele de şampanie
ale diamantului clipei,

dete cu ghiara şi aerul se rupse
preţ de şapte coline
şi-n locul lui apăru alt aer
care şi el se rupse preţ de alte
de alte şi alte ca de şapte
zeci de mii de coline.

Şi acolo, departe, unde nu vede
omul, unde omul nici nu mai este
de om,
acolo, în acel de aur cu tronul
de aur ce rumegă,

noaptea,
aurul visa la argint!

Şi dintrodată auzul se făcea că
aude:

- nu vezi că acolo, lângă acolo,
este ea?
Aia pe care n-o vezi este ea?

Şi noaptea când trenul Căii
Lactee trecea
aurul visa la Regină!

Noi trăgeam ca paianjenul,
fiecare din sine un arc,
puneam în el un suspin
personal, câte-un astru,
ne aşezam pe noi şi trăgeam
înspre sângele nostru
unde ea trebuia să existe.

Veneau pe ceruri aripi imense,
faţă de care
răgetul de leu era mic, cât o
unghie,
ne căutau pe fiecare din noi, ne-
ascundeam unul în altul
ca pământul în plante.

Se făcea întuneric pe o distanţă
de vreo 50 de ani steri.

Veneau aripile, ne smulgeau
măinile cu amintirile lor
tristefiante,
scoţând dinăuntru-ne zahărul
săţios al nesăbuiţei,

- Unde eşti Atlantidă, strigam,
arată-ne chipul, boiul sticlos
din visele noastre învelite cu
paie!

Şi din noi izvoare curgeau cu
înfăţişarea a sa
şi curgeau prin năuntru-ne
izvoare cu înfăţişarea cea sa
cea nearătată-ne,
ce nearătată nouă-ne!
Veneau păsări, mureau, plecau
păsări,
copii nefericiţi ai umilinţei
tactile
de-a fi zări.

În războiul dintre unu şi doi
A cu B se lupta, izvor cu
fântână
şi stânga cu dreapta.

- Unde eşti Atlantidă cea
iubitoare de mine,
unde eşti?

Vărsând pe dinăuntru-ne
zahărul nesăţios al pustiului
aripile se puneau în locul în
care

ne-ar fi fost cel mai bine cu
ele

dacă nu le vroiam.

- Vezi că este în noi, ziceau
aripile,

pline de ele ca mama de fiu.
Şi plâneau,
cu plânsul nostru plâneau.

UN ARICI ÎN
INTESTINUL IDEII
SALVATOARE

Toamna, la cules de idei
salvatoare

şi toţi ne vor binele, ni-l îndeasă
temeinic apăsat pe gât,
când prin colţuri obscure
mere putrede cântă alean
de marşuri triumfale mulţimii;
acum pe legea educaţiei în
genunchi

să-nvăţăm efemerul cu un elefant
de pluş sângeros de jucăuş,
în toamna în care toţi ne vor
binele

şi ni-l îndeasă aprins pe gât,
parcă sufletul fluture păros
înăbuşit cu perna pe un tron
înroşit cu graffiti porcoase
şi abia instalasem toamna, abia
în fruntea guvernelor din gară
parcă deasupra literei în
sângere

de lustră în cordon atárnă capul
meu lamentabil împrăştiind
lumină,
când un zar se zbenguie de zor
şi cântă marşuri de ruşine,
cum un arici în intestinul
gros al ideii salvatoare.

UN CU-CU
ÎN ISTORIE

Strigam frenetic în misterul
hrubei

cu-cu, cu-cu, de răsuna iadul,
eram pierdut şi nu mă căutau.
Nu învăţasem încă jocul parşiv
seducător până la sânge
de-a v-aţi ascunselea cu istoria,
nici nu simţeam cum pe tăcute
dispăreau prin păduri în jocul
acela

înfundat în muşchi cărămiziu,
prin gropi comune şi puşcării
cei şampilaţi în frunte duşmanii
poporului, atât de bine ascunşi.
Nu ştiam jocul, nu-i căutam pe ei,
pe noi ne căutam de purici şi
cucui.

Nu ştiam de ce mereu mă legau
la ochi fără zăbranic de mătase,
mă legau la mâini fără cătuşe,
o veselie de vântoase în chiot:
cu-cu, cu-cu, sunt aici, nu eram.
Şi parcă nici nu mai respiram
să nu-mi trădez prezenţa,
cum stăteam bine ascuns învelit
în ziare bune-a te feri de
degerătură,
dacă-ţi oblojeşti piciorul cu
dichis,
cu ziare în ieftine opinci de gumă,
de simţei reumatismul în ele
mai viu decât un şoricel în
izmene.

Mă căutam ascuns discret de
cucui

şi deodată, când părea că picotesc
în iureşul subtil nebun al jocului
cu-cu, cu-cu, sunt aici, nu eram.
Nici n-adecea primăvara cucul
mîncinos,
prea recea glie putrezea sămânţa.
Şi eu mucezeam în lumină,
învelit, ascuns, îngropat în ziare.

Simţeam cum pe degete, pe ochi
ne creştea fin mucegaiul ca pe
pâine,
dar nu se făcea din el penicilină
pentru scheletele de la Aiud şi
Canal.

Numai straturi groase de cerneală
pe sufletul gata să uite jocul
şi cheia literelor surde şi oarbe
în vraf acoperind retina jocului
nostru tot mai pierdut şi sângeros
de-a v-aţi ascunselea cu istoria
ce ne uita numele şi chipul
jocului.

Putrezeam la vedere şi nu mă
vedeau,
nu mă vedeam în jocul ne-nţeles
cu-cu, cu-cu, strigam şi nu mă
căutam

eu însumi, când prin pâlpii de
ziare
mă chemau la ordin şi nu mă
căutam

de frica şi fiorii jocului.
Osana, Osana, în travesti
din altarul de plumb.
De sub vraf de cerneluri şi ziare
primăvara părea să nu mai vină,
geaba strigam cu-cu, cu-cu în
birouri

din ce în ce mai cifrat, salcia
înfloreă numai ca bumerang
răstignit pe crucea de ziare.
Până ce cu-cu, cu-cu acela
straniu,
de după colţul unui gang
se transformă din joc în zbang.

MIEREA STRICATĂ
DIN GUŞA MIERLEI

Cu mierea stricată
din guşa mierlei mă
îmbii, cu vehemenţa sălcie
a unui vifor de ocazie
pentru care n-ai
mărunţ, tu, cel mărunt
şi te bati sub lună
cu cerşetorii luminiscenti;
trebuie să te închizi
în casă, şopteşte Rilke,
ermetic să te închizi
ca o oală sub presiune,
în care fierbe chiar
inima ta, ca un iepure
în alergare, fierbe
şi fuge după mierea
stricată din guşa mierlei.

Anton Jurebie

vara lui john doe

vara asta mergem la *drăgănești*, orașul îndrăgostiților. ne întindem cât ne permite bugetul. de la soare la umbră. de la umbră la soare.

a fost o vară fierbinte, au bătut vânturile. nisip e din belșug, cumpărători nu. vecinii noștri bulgari le-au numit *nisipurile de aur* și afacerea merge.

trebuie să ne găsim și noi locul. în spitale au pus telefoane cu cartele și automate de făcut cafea. la amsterdam sunt chiar automate de livrat marijuana și alte substanțe pentru visători.

în spitalele din america sunt aduși tot mai mulți necunoscuți fără acte, trecuți în registre cu numele *john doe*.

deadlines

ce păcat au scos de pe linia asta marfarele mergeam și noi din când în când la munte, la mare.

unii numeau vagonetii „magneți” urcam din mers ne agățam. mecanicul sta nemișcat în capătul celălalt, ca viermele în capul vacii nebune.

ce păcat, au scos marfarele le-au deviat spre liniile moarte *marfă*, băieți și fete se găsesc tot timpul.

nu vă apropiați de *scămoșii* mei!

satul e o șatră cu roțile desumflate chiar dacă de acum se va numi rulotă, adică, *sat european*.

pe unde zburda porcul nostru altădată cresc tufe de soia (își amintea bunicul în anii '80) acum, întorcem povestea pe toate fețele. *scămoșii* s-au dus.

și satul vecin vă întâmpină cu „bine ați venit” dar imediat ce le treceți pragul, vă urează „drum bun”, țărână ușoară!

supervita

la oraș, în schimb, este bine. la prima oră supergunoierii superinstalatorul la zece. în fine, superșoferul de autobuz superfata de la pâine, gogoși. prețul vieții e foarte ridicat.

între stele

în vara aceasta lady gaga și madonna pleacă simultan din america în turnee în jurul lumii. se vor deplasa pe orbite stricte – calculate cu mare precizie de nasa. cele două dive să nu se întâlnească. sunt purtătoare de focoase cel puțin la fel de periculoase ca ogivele nucleare.

green peace urmărește cu atenție chiar și biserica somnoroasă s-a trezit.

dar e târziu, biletele s-au scos la vânzare în toată lumea.

până și vecina mea *lelea găasca* spunea

stai să-mi iau pensia de *ceape* și ieșim împreună în spațiul înstelat.

pauză de respirație

cu bicicleta aia ruginită voi pleca are aripi de înger, ce știți voi?!

pedalez fericit. voi pluti ca un pește mort, pe ape.

un hectar de poezie

stau la țară și cultiv un hectar de poezie. din el mă hrănesc, mai și vând câte ceva din rodul lui.

într-o zi va rămâne paragină, cine să cumpere un hectar de poezie, să bage bani în el ca să aibă profit?!

ue n-ar da un eurocent iar guvernul nostru nici nu vrea să audă.

deși îl însămânțez cuvânt cu cuvânt, ministrul culturii agricole are alte treburi. mi-ar răspunde cu întrebări.

că: n-am ce face? ce m-a găsit să cultiv poezie în locuri izolate? cine să aibă nevoie în ziua de azi de un hectar de poezie chiar și cultivat?

p.d.v.

vodka asta e din ce în ce mai rea deși rusia s-a făcut mai bună.

vodka și vodka adevărată sunt lucruri diferite.

la fel și rusia adevărată este altceva decât rusia. depinde al cui p.d.v. este.

și azi, dacă ai în casă o sticlă de vodcă adevărată, poți fi considerat spion rus.

scrisoare de la immanuel

cu umilință trebuie să pun soarele

la locul lui în fiecare dimineată

înainte ca Dumnezeu să-și bea cafeaua

și să observe că i-am umblat prin dulap

uneori scriu și eu prin caietul lui

cu scris mărunț de om sărac el se face că nu vede își scrie jurnalul

consemnează viața fiecărui om

am vrut să-l întreb dacă samsara

karma ori alte lucruri (de felul acesta) au vreun sens

dar mi-a fost rușine l-am văzut acolo la fereastră

fumându-și pipa uitându-se printre galaxii

cum să-l întreb eu de extraterestrii

mici și gri ori despre destinul

omului?

cum să-i întrerup meditația când sunt servitorul lui smerit?

care scrie câteodată printre rândurile

din caietele lui și El se face că nu observă

e bun cu mine mi-a luat din viață

tot ce iubeam mai mult

ego zenovius

noapte fierbinte stelele se răcoresc

privind în mare dincolo de fereastră eu

încerc să dorm chinuit de pedepsele

medievale ca orice cabalist am încercat

toată ziua să-ți ghicesc numele secret

iubirea mea unii spun că dacă ai

cunoaștere poți stăpâni orice nu te-au

cunoscut n-au cunoscut nici

inteligența și nici ochii tăi verzi uneori

albaștrii degeaba inventăm formule

și facem permutări de litere dacă dragoste nu e

nimic nu este poate că omul primitiv (ce

trăia cândva pe aici) avea aceeași problemă

și el iubea fără speranță doi ochi verzi uneori

albaștrii și folosea formulele cabalei

pentru a-i cuceri dar totul a fost zadarnic

mai târziu au trecut pe aici avarii și cumanii

și au șters tot ce fusese scris

pe nisip și așa ego zenovius votum posui

prea târziu

întreg universul ar trebui să fie atent

la ce scrie poetul dar când nici îngerul care

ține lupa deasupra noastră nu ne mai vede lacrimile

cum am putea crede că cineva mai este

aproape de noi și cine mai ia poezii în

seamă când apocalipsa vine fără

veste în orașul de cenușă niciun

locuitor nu mai arde noaptea târziu

toți miros frumos toți se culcă devreme

oglinzile visează pentru ei și pietrele uitate sub pământ

numai câteodată un șotron desenat de-o fată cu codițe

mai tresare prin somn fie este îndrăgostit

fără speranță fie a uitat să tragă barca la

mal întreg universul ar trebui să fie atent

la ce scrie poetul cândva scrisul lui va prinde

viață însă acum nimeni nu-l ia în

seamă poetul doarme obosit și plin

de griji universul se va trezi

însă va fi prea târziu

îngerul iertării

de dragul tău și grâul copt se mlădie pe câmpuri

pe mine doar extraterestrii ori legiunile romane

m-ar mai putea ajuta să te cuceresc dar nu sunt

cezari să trec dincolo de porțile galiei

să traversez rubiconul acolo în câmpia de sud aproape

de dunăre în pădurea de arini unde macul

plânge așteptându-mă și eu nu pot veni

în cuptoarele lor extraterestrii

au descoperit frica și mi-au dat-o

și mie nu vreau să te pierd a doua

oară amintirea ta a fost imprimată

în piatră de omul primitiv eu doar am moștenit-o

sper ca într-o zi să pot ieși din peșteră să te văd

zburând pe cerul meu

ca îngerul iertării

degeaba inventăm formule

și facem permutări de litere

dacă dragoste nu e

nimic nu este

poate că omul primitiv (ce trăia cândva pe aici)

avea aceeași problemă

și el iubea fără speranță

doi ochi verzi uneori albaștrii

și folosea formulele cabalei

pentru a-i cuceri

toamna poeziei

MAREA AIUREALĂ. Călugărul din vechiul schit (III)

Irodina. Regina Ierusalimului de sub romani. Salomeea. Mamă și fiică. Mătăsuri. Broderii. Catifele. Fir de aur. Fir de argint. Dezbrăcate. Despuiate. Bărbat între ele. Când la dreapta, când pe stânga. Gealatul. Cu tava. Cu satârul. Capu-i vrea pe tipsie. Cum scrie la Sfânta Scriptură.

Noapte. Lilieci. Cucuvele. Dihori. Cârțițe. Șerpi nocturni. Nu vrea să se mai culce. S-a stricat lumea. De coșmaruri. I-a înțepenit și ceafa. O spondiloză veche. Boala preoților. Există vreo biserică fără curenți de aer? Îl doboară somnul. Doarme pe pat. Îmbrăcat. General. În cort. Comandantul oștirii. A băut cam mult. În numele victoriei. Mâine, asaltul final. Orașul din vale. Ce-i stă la picioare. Foc și sabie. Robi. Averi. Glorie. Aduceți o femeie... A venit singură... Iudita... Cea mai frumoasă și mai bogată femeie din cetate. Trădătoare? "Generale, de mă răsplătești îți dezvălui un secret ca să pui stăpânire pe oraș fără să pierzi niciun ostaș." "Ce dorești?" "Mai întâi o noapte împreună. Ar fi cea mai mare bucurie și fericire pentru mine să petrec măcar un ceas cu cel mai mare comandant din lume. Ce folos că sunt frumoasă și bogată dacă

mai întâlnit. Dar îi vine așa, dintr-o dată, dor de ducă. Și s-a dus cu ultimul sărut.

Și în nopțile care trec nu mai sunt bântuit. În sfârșit, Domnul m-a auzit. Fericit. Totul a intrat în normal. Dar când sunt mai convins și mă simt mai bine mă cheamă starețul. "Dragul meu, s-a întors lumea pe dos! Habar n-ai ce se petrece! Până și într-o țară ca Franța s-a dat o lege care permite căsătoriile între cetățeni de același sex. În numele libertății totale se practică incestul în familie, mama cu fiii, tatăl cu fetele, frații și surorile între ei. Cuplările în câte doi, în câte trei, în grup, la grămadă. Împreunări fără sfială, în parcări, pe peroane, în stații de autobuz, în metrou, în cimitire chiar, pe stradă, pe trotuar, pe scări de blocuri, în cinematografe, în restaurante. Unde vor să ajungă?"

Știe cineva de coșmarurile mele? Sunt eu vinovat? Pentru ăia care abuzează? Pentru cei care se droghează? Nici biserica nu este scutită. Spun că trebuie modernizată. Au introdus manele în corul bisericesc. Spectacole profane în timpul liturghiei. Vom asista la preoți din rândul femeilor? Până și tradiția noastră, de sute de ani, este atacată. "Mănăstirea noastră în care nu a călcat picior de femeie de sute de ani este obligată, zice că-n vizită de documentare, să primească o cercetătoare. Savanta lu' Pește." S-ar putea să deschidă la poarta mănăstirii un bar. Cu fetele la bară. Masaj erotic cu finalizare. Cu relaxare. Saună. Bazin de înot. Manej pentru călăreți...

"Aveți o imaginație foarte bogată." "Dar ce-ai zice dacă ai afla că cineva s-a ascuns la noi? Că și-a schimbat identitatea ca să-și piardă urma? Poate un spion, un urmărit, un evadat, un criminal?" "Asta nu se poate!" "Anticristul în persoană." "Anticristul?" "De ce nu? Că și el are nevoie de personificare. De legitimare. De ucenicie. Măcar la început." "Imposibil! Niciunul dintre noi, să fiu iertat, nu are asemenea calitate." "Mai știi?" "Poate că se ascunde foarte bine. Locul acesta e cel mai dosnic din țară. Cu renumele pe care îl are ar fi ideal pentru o ascunzătoare. Sau o punere la cale." Știa ceva despre mine? Mă avertiza? Mă amenința? "Ce e, părinte stareț, ce se petrece?" "Se întâmplă lucruri care nu s-au mai întâmplat... Fii atent! Din clipa asta ești în misiune." "Binecuvântează, părinte!"

Țancuri, stânci, dealuri, văi, jnepeni, pini, molizi, brazi, pădure, gol de munte, poiene, pajiști alpine, popas, trecătoare, urlătoare, izvoare (Uștubeu cu trei izvoare, cine bea din ele moare), căprioare, țapi, capre negre, jderi, lupi, urși, vulpi, șerpii de stâncă, cocoși de munte. Tufișuri, mușchi, licheni, rugi... De cinci sute de ani... De o mie, totul și toate la fel.

Zi fatală. Pentru prima dată o femeie urcă pe scările mănăstirii. În numele libertății totale. Comunitare. Politice. Judiciare. Etnice. Naționale. Religioase. Sexuale... Nu se cutremură pământul, nu se declanșează furtună. Așteptăm la intrare. Ordin superior. Să se documenteze. Să studieze vechimea schitului. "Eu n-aș vrea decât să colaborez, fără să deranjez. Nu vă supărați că o să vă însoțescă tot timpul călugărul nostru aici de față." "Nu fur nimic." "Dar el o să vă ajute. Știe foarte multe. Veți locui într-o căsuță separată unde a stat în ultimii ani un voievod scos din domnie. Veți primi mâncare caldă de trei ori pe zi. Aveți apă caldă. Duș. La călugări nu aveți acces.

Blondă, pieptănată cu coc, eșarfă înnodată sub bărbie, bluză simplă, încheiată până la gât, fustă dreaptă până mai jos de genunchi, ciorapi negri și pantofi de aceeași culoare, cu tocuri bărbătești. Starețul strecură totuși în urechea călugărului "miroase a agent sub acoperire. Ia-o în primire și fii cu ochii în patru!"... Mă înham la treabă. O ajut să despacheteze. Aparat de filmat. De fotografiat. Cu raze în infraroșu. Fel de fel de alte scule. "Domnișoară, ce-ai sub uniformă?" O întreb din privire. Se descheie la tunică. "Uf, ce

căldură!" Vezi tu, zic în gând, când vei intra cu adevărat în călduri.

Semiobscuritate. Lilieci. Manuscrise cu litere chirilice. Pe piei de vițel. De miel. Zapise. Urice. Alte acte. Testamente. Legăminte. Declarații. Chitanțe. Scrieri. Acte uzuale. Dar nu dăm de cele fundamentale. Aplecată peste masă, o șuviță de păr i se desprinde din coc și îmi plutește peste față. O prind între buze. Se face că nu observă. Dar o boare roșie îi trece peste obraz. E convinsă că a întâlnit aici un sanctuar care exista înainte de creștinare. De pe vremea dacilor. Sau chiar din substrat. Poate că Zalmoxe a locuit chiar pe aici. Într-o peșteră încă nedescoperită. Crede că el chiar a existat. Că a ucenicit la Pitagora. Că avea un sistem filozofic al lui. Că populația îi da crezare. Se ascunde în argumente. "Am dreptate. Sută la sută." Și iar se pornește. "Știți, s-au găsit cranii trepanate. Făceau operații pe creier!" Extraordinar... O fi având săni sub bluză? Mari? Mici? Tari? Fleșcăiți? Îi privesc fruntea umedă. "Ei priveau ființa umană ca un tot. Dacă se îmbolnăveau căutau să vindece mai întâi sufletul!" Fă-mă, Doamne, dac. Să mă vindece fata asta. Mi s-a îmbolnăvit sufletul de ea. "La nevoie și femeile lor luptau. Pe jos și călare. Chiar în pielea goală." Asta da. Cădeau dușmanii pe spate înainte de a fi uciși cu săgeți. Eu, unul, de m-aș vedea în fața unui pluton de femei goale, m-aș preda să facă din mine ce ar vrea. "Părinte, ești disponibil?" "Tu?" "Vă rog să nu depășiți măsura!" Dacii. Asta o preocupă. Știe multe despre ei. Dar nu-i ajunge. "Erau credincioși?" "Ce să vă spun? Practicau sacrificiul uman. Își alegeau victimele dintre cei mai buni dintre ei." "Care se înghesuiau să le vină rândul..." "Chiar așa. Nu exista cinste și prețuire mai mare." "N-ar fi dorit să trec, astfel, în eternitate." "Altă mentalitate. Altă educație." "Supuși total?" "Liberul arbitru funcționa și la ei. Dacă se supărau trăgeau cu săgețile în cer." "Ai făcut și arheologie?" "Atât cât se face la Facultatea de istorie. Dar nu m-am specializat." "Pe ce îți bazai afirmația că trebuie să fie aici peștera lui Zalmoxe?" "Pe intuiție. Pe tradiție. Pe semne."

Scara. Coborâm. Sub podele. Sub dușumele. Toate crăpate. Rupte. Geamăt. Lugubru. Lumina lanternei taie în codrii întunericului. Praf. Mucegai. Miroase a mormânt. Mâna. Cu lanterna. Tremură. Toată. Fata țipă. Dă să cadă. O țin în brațe. Aproape legănată.

Oase. Schelete. Cranii. Orbite adâncite. Maxilare. Fosele nazale. Dinți rânjiți. Clavicule. Coaste. Coloana vertebrală. Sternul. Bazinul. Tibia. Peroneul. Falangele. Degete albe, lungi, uscate. Scutur mâna unui schelet. Zornăie. Degetele se îndoaie. Parcă ar vrea să mă strângă de gât. Fata mormăie și atât. Nu mai are glas. Se lipește de mine. Zboară liliecii. Nemernicii. Le fâlțâie aripile ca de cârpă. Chițâie ca șoarecii. Roiesc în jurul nostru. Lanterna pâlpâie. I se termină bateria. Oasele. Parcă se surpă grămezile. Parcă vin peste noi. Să ne acopere. Să ne îngroape în ele. Țeasta mea. Măinile mele. Coșul pieptului. Șira spinării. Fata... O strâng și mai mult... Mă agăț de ea... Îi simt căldura pântecului... Zvâcnetul sânilor... Acel ceva pe care nu-l numesc... Dar îl bănuiesc... De s-ar putea m-aș vâri în ea. Pe undeva. În pântec. În matrice. În locul unde cresc copiii. Nu mai rezist. Mi se înmoaie picioarele. Se îndoiesc. Cădem. Unul peste altul. Față în față. Inima. Bate tare. Tot trupul în spasme. Și uite așa. Ca într-o încercare de a ne salva. Am făcut dragoste acolo. La poalele grămezilor de oase. Pe lăspede de piatră. Sub boltă. Cu lilieci. Între grămezile de cranii care parcă se surpau peste noi să ne învelescă. Speriați. Înflorați. Uluiți. Ultima dată. Și încă o dată. Pe lumea asta. Pe lumea cealaltă. Două schelete îmbrățișate. Îngemănate. Încleștate. "Fatalitate"...

Mână în mână. Ca doi copii vinovați. Boacăna a fost făcută. Starețul: "Nu cumva?" "Ba da, ba da, ba da." La altar. Îngenunchem. Ne rugăm. Păcătoși. Ticăloși. Știm că nu vom fi ierțați.

nu mi-a fost dat să întâlnesc decât bărbați anonimi, banali, fără nicio scânteie de genialitate. Mi-aș da și viața să fac dragoste cu tine." Marmură caldă. Molatică. Parfumată. Îmbrățișări. Sărutări. Finalizare. Bâlbâit. Istovit. Amețit. Sabia smulsă din teaca bătută în

diamante. Femeia o ridică cu amândouă mâinile. Ca să-i ia capul. Să-l care în desagă. Să-l ducă în cetate...

Femeie. Femei. Una după alta. Toate-i vor capul. Dar ea? E, cu totul altceva! Maria Magdalena. Înainte de izbăvire. Iubita cui o vrea. O ispită pentru bărbați. O speranță pentru minori. Moși. Boșorogi. Neputincioși. Famenii. Schilozi. Femeile toate văd în ea un pericol pentru cetate. O huiduie. O bat cu pietre. S-o alunge cât mai departe. Se refugiază la mine. Îmi convine. Fără primejdia de a-mi pierde capul. Dragoste fără plată. De plăcere. Să ne pătrundem în toate. Sunt mulțumit. Că pot s-o ocrotesc. Și ea și-a găsit un adăpost. Și, de ce nu, un bărbat, cum poate că n-a

Cronica literară

Ioan Viștea. Anvergura etică a unui poet de atitudine

Propunându-mi să scriu despre *Pe unde scot cămașa* (!), cel mai nou volum de versuri al lui Ioan Viștea (*Tracus Arte*, 2013), prin cine știe ce proces *meta-combinatoriu*, la un moment dat am simțit nevoia să recitesc *Povestirile din Albion* incluse după cum mi-am amintit într-un târziu în finalul unuia dintre cele mai interesante volume de poezii (*Jurnalul de la Mahala*, 2009) pus pe piață de cunoscutul disident. Acolo, cu un asterisc, poetul dezvăluie și sursa amalgamurilor referențiale (niște legături de susținere, în fond,) pe care el și le-a creat în interiorul textului propriu prin intermediul unor versuri din Fleur Adcock, Alan Brownjohn și Jon Silkin, în traducerea Liliane Ursu, Denisa Comănescu și Mircea Ivănescu (vezi antologia *Trei poeți englezi*, Ed. Univers, 1989). Contactul cu *Povestirile din Albion* și cu cei trei poeți englezi nu numai că mi-au deschis ochii și, desigur, o perspectivă nouă, mai adecvată, cred, asupra poeziei *hard* a acestui neînfricat emițător de enunțuri și interogații cu privire la angajamentul moral, responsabilitatea și sensul înalt umanist al acțiunilor noastre în Agora socială și politică, dar, mai ales, m-au convins, de consolidatul prestigiu al acestui viguros și chiar furios mod de a înțelege poezia, meticolos decortcată de orice prejudecată privind prezumția a ceea ce este sau nu este *literar*. Scris după toate probabilitățile prin 2003, însă strecurat în volum cu cinci ani mai târziu (oare de ce?), ciclul intitulat *Povestirile din Albion* stă fără discuție în mare parte la baza poeziei mai noi a lui Ioan Viștea. Nu neapărat pentru prima dată, dar evident cu mai mult aplomb ca oricând, poetul etalează în acest pachet de versuri o competență lingvistică mult peste ceea ce specialiștii numesc nivelul "standard". Ca să nu lungesc vorba, el renunță explicit și manifest să mai aibă vreo rezervă față de poeticitatea și simbolismul mediilor defavorizate sau gregare și a limbajului comun, pe de o parte; pe de alta, sintaxa, în limita simțului elementar al limbii, niciodată abolit, devine prin ea însăși plastică și de o uimitoare elasticitate. În consecință, poetul își formulează enunțurile cât mai firesc (simplu) și cât mai clar (transparent), neezitând o clipă să angreneze în discurs, paradoxal, nenumărate sensuri echivoce și aproape uitate ale cuvintelor. După modelul poeziei anglo-saxone al anilor '70-'80, în principal (și pe această cărare, poetul nostru pășește și astăzi aproape singular), Ioan Viștea nu ezită să se războiască, în felul său propriu, cu pletora nenumăratelor figuri de stil moarte ori adormite din cauza uzului și abuzului convențional, din care, în mod ingenios, reușește să scoată când te aștepti mai puțin nenumărate alte sensuri, de la cel literal resuscitat, la cel atât de ingenios (și nuclear) atribuit. Toate poeziile lui Viștea au o frumusețe de patină a vieții cu inflexii și răscuciri în de sine care frapează prin sinceritatea mărturisirii, însă pentru orice cititor este evident că frumusețea lor frustă ține de alte exigențe ale esteticii decât cele canonice recomandate în genere de poeticile convenționale. "Din punctul în care/ mi s-a cățărât sufletul, scrie Viștea, se vede viața ca-n palmă./recunosc cât se poate de clar/cucuiile de la zece porunci-/sunt coline înverzite./recunosc văile plângerii scaldând/ așteptări în zadar, victorioase eșecuri./sunt la locul lor vânătaie,/cicatricele arse de soare/care au făcut din mine/un învingător./cum știți, învingătorul ia tot :/tot praful stelar de pe tobă". Un criteriu etic de nezdruncinat cenzurează în toată poezia acestui poet pe nedrept prea puțin frecventat de critică orice alunecare a ductului poetic spre o formulă serialistă cu "n" dezvoltări subsidiare și sens previzibil. Într-o greu de catalogat și aproape unică poezie de dragoste din acest volum, cu finețea celui care scoate amorsa unei bombe cu explozie întârziată, pe pagina învecinată cu poezia din care am citat mai înainte, cu o rasată noblețe de caracter, asaltat de nenumărate întrebări existențiale, Ioan Viștea vine spre cititor în fond cu o teribilă mărturie: "de unde până unde/ne cunoaștem noi?/ de la Ana la Caiafa?//din vedere!zici// iartă-mi

indiscreția, gafa:/ din ce fel de vedere?/dintr-o vedere panoramică,/sau de-o clipită?/cumva, dintr-o viață cu feregea,/secretă islamică,/ca atingerea batiscafului/pe intuneric, cu batiscafa?// mă înnebunești cu răspunsuri/care vorbesc neîntrebate./ iar tu mă răstignești/ pe jurăminte ca jarul/de fierbinți, de încinse./ tu mă duci în ispită/până cad pereții în genunchi,/până crapă tencuielilor varul/ pentru că ești pata mea de pe creier/ decât orice mai dragă,mai presus de inși și de inse,/pentru că-ți vreau binele,/ia-ți pelerina, umbrela, sandaia, adună de prin cotloane presentimentele,/deschide-mi larg coșul pieptului/ și zboară/ și zboară/odată/de pe sufletul meu/ cum polenizează lumea albinele,/femeie/fetișcană,/ fată".

Dezabuzat și ludic din prea multă dragoste de viață și de semeni; până la punctul de fierbere ironic și visceral, lucid și deopotrivă tandru, drept și fragil ca un copil, vulnerabil până și la nivelul ultimei celule moarte, Ioan Viștea își scrie astăzi versurile ca și cum ar respira rar și adânc, cu povara vieții ca un munte în spate, într-o clipă de resuscitare, se pare imposibilă, a ideii enunțată cândva de Calderon de la Barca și anume că *viața este un vis*: "odinioară,/aveam numai vise/eastmen-color/cu scenariu perfecte;/vise în regie proprie; hollywoodiene./ ce mai,/ aveam numai vise de Oscar./ brusc,/de la o vreme,/ nu mai visez/ nici măcar în alb-negru./ m-au părăsit toate visele./mi-au zburat de sub pleoape/ ca păsările care dau/dintr-un colț în altul al cerului,/rămase fără nord, fără sud./s-au sălbăticit în așa hal,/că nu le mai recunosc./ parcă nici n-au fost ale mele./au devenit vise de drumul mare,/puse pe înșelat, pe golit/buzunarele trecătorilor./ le observ./se așează pe câte unul/ cu o bătaie ușoară pe umăr./hei, sunt visul tău de cinci stele,/frumos cum n-ai mai avut vreodată;/sunt visul bun de pus la rană;/visul de visat și cu ochii deschiși;/visul pe care nu l-ai visat/nici în vis./ dar trecătorii,/ca trecătorii:/se grăbesc să ajungă/mai repede în patul lor,/la visele lor;/ce să facă ei cu niște vise de ocazie,/fugite de-acasă,/pe deasupra,/mai mult ca sigur,/deșarte./ mi se face și milă de ele./ întorțeți-vă de unde/ați plecat, le somez./nu-mi faceți una ca asta./ce dracu'./ nu așteptați să vă aduc/ înapoi cu hingherii./nu uitați nici o clipă -sunteți proprietate privată./ iar ele mă privesc ca pe un străin/ pe care îl vezi pentru prima oară.? Îmi răd somnambule/ în față:/s-o crezi tu,/visător de doi bani!"

Moartea prematură a visului și a tuturor iluziilor ține la autorul volumului *Pe unde scot cămașa* (cu un uluitor nivel al semnificațiilor metaforei) de calamitatea istoriei... De inacceptabila calitate de martor tăcut, fie și în burta mamei, la drama unor oameni pe care regimul democrat popular, pentru agoniseala muncii lor, i-a strâns cu duba și i-a aruncat în temniță; de vinovata tăcere pe care o nație întreagă a păstrat-o când comuniștii le-au pus costum de zeghe și cămașă de forță unui Brătianu, Voiculescu sau Noica. "Am tăcut, scrie Ioan Viștea în poezia intitulată *tăcerea* (!) când rușii au intrat într-o vară în Praga,/ iar Palach s-a aprins, a ars ca o torță/până ce a rămas din el un muc de om fumegând, am/tăcut./ am tăcut și douăzeci de ani mai târziu,/când altă torță umană făcea parte mortii în Poiana/ Brașov". Împotriva tăcerii întronate de la prezidiu de ocupantul străin la moartea lui Stalin, și după... de ai noștri, ca un sac cu fundul cârpit, scrie autorul *Țării bolnave* (2006) în aceeași poezie, "una-două, îmi dau și astăzi în petic -/capabil cum sunt de revanșă, de asurzitoare tăceri,/mă trezesc că vorbesc ca o moară stricată./vorbesc și vorbesc și vorbesc./vorbesc în vânt, vorbesc contra vântului,/despic firul Ariadnei în patru cu vorba,/vorbesc din toate pozițiile,/vorbesc de unul singur, cu umbra/și adesea mă cert cu pereții!"

Ca un ultim tribun al dreptății și adevărului, Ioan Viștea scrie și "vorbește" cu o ardentă pasiune o învolburată poezie politică totală, capabilă să înflăcăreze mulțimile în stradă și să țină treze, în patria de opt metri pătrați a exilului interior,

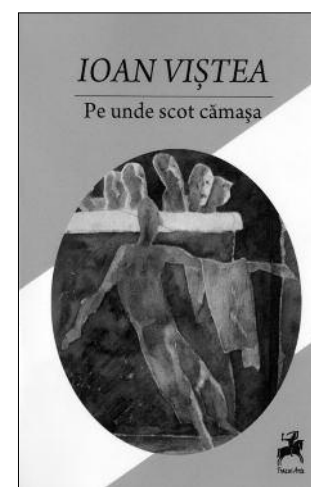
conștiința celor ce continuă să lupte cu monstrul cu mai multe capete al comunismului ceaușist devenit în România mai mult decât oriunde o *forma mentis*. Poezia de atitudine a lui Ioan Viștea este, de aceea, deopotrivă, o meditație asupra actualității politice imediate, cu toate tarele grave moștenite de la vechiul regim și cu toate implicațiile lor fenomenale și psihologice, pe care, pe cale de consecință, le acuzăm; dar și una asupra fatalității situației istorice, sociale și politice care friza absurdul și paranoia în care românii s-au aflat în ultimile decenii... Pe acest background, poetul proiectează, în varii strategii, un spot de întrebări cu privire la propria-i condiție de creator și animal social, conștient de responsabilitatea și rolul său într-un angrenaj socio-uman. "bine, bine,/o să mă întrebați/pe bună dreptate,/de ce n-ai vrut tu,/să te încolonezi în marș/ca tot omu';/să fii și tu în rândul lumii;/să-ți sune sirena la 7,/imnul național la 12 noaptea;/apa în cap la plenary, de pildă./ ehei,/să fi avut și tu/în buzunarul de la piept/ un carnet de partid/cu cotizația la zi și stampilă;/să termini studiile/ de ventilare a creierului/ începute în Imperiul Orbirii;/să încărunești, să-ți cadă ochelarii/pe vârful nasului la o școală de țară;/să te uiți pe gaura cheii;/să-ți fi dat în primire vecinii;/să fi turnat și tu la organe/prostii, baliverne, povești./ (deh, căiește-te, n-ai s-ajungi/niciodată poet laureat)/ apoi,/de ce nu ți-a plăcut/să-ți zică cunoscuții/tovarășu-n sus, tovarășu-n jos;/să sfârșești cincinalele/ cât ai bate din palme;/în loc de vreo mașină/ să dea solemnitatea peste tine/ în plină stradă/și-n fața imposturii, omule,/să nu fi avut niciun dinte?.../(e clar, n-ai să ajungi/niciodată poet laureat)/ dar voi, întrebați-mă,/întrebatimă:/jupuiți-mi/până la capăt,/până la ultimul nerv,/până la ultima fibră/trecutul (pe bună dreptate)". Dacă admitem, după cei vechi, că poezia este ea însăși, în mod sublim, răspunsul celor mai grave și dramatice întrebări ale ființei, înțelegem atunci și natura răspunsului unui creator animat de o exemplară conștiință literară precum Ioan Viștea.

Poet mai înainte de toate, când scârbit de imondicele prezentului, aripile-i obosesc să lopăteze împotriva valurilor de perdiție, Ioan Viștea alege pentru a se exprima în Agora arma pamfletului civic. *Zidul de după zid, Canalia politică, Țața incotrocenită, Bădăranul de apă dulce, Dragă Stolo, Flutur pe o lampă chioară, Scurt îndreptar de parvenire, Sulfina Barbu, o Ana Pauker băsistă, Un kapo în robă* sunt numai câteva titluri care constituie tabla de materii a volumului *Insectarul portocaliu* (titlul spune totul!) apărut în 2012 la Editura Limes. "Vituperările nu sunt simulate, scria într-un cuvânt însoțitor Ovidiu Pecican, sfichiul lor se simte din plin. Expresivitatea literară a lui Ioan Viștea le derobează de orice accesorii baroce, trăgând din plin, fără pardon".

Apărut în acest an la aceeași editură și lansat aproape simultan pe piața literară cu *Pe unde scot cămașa* - obiectul cronicii de față -, volumul de pamflete și "reportaje" *Varză de Bruxelles* este expresia literară și politică a imensei tristeți a unui eurosceptic privind tratamentul și atitudinea față de România și cetățenii ei a structurilor din vârful Uniunii Europene de la ora de față. În marea lor majoritate articolele au apărut în "cotidianul.ro", condus de Cornel Nistorescu, fiind inaugurate de trei *scrisori deschise* adresate, una, direct Europei, alta lui Jose Manuel Barroso, președinte al Comisiei Europene și "unul dintre principalii artizani ai tensiunilor politice și sociale din țara mea"; ultima, intitulată "Scrisoarea a III-a", unui bineștiut "marinar eșuat". Lăudându-le în egală măsură pentru frumoasa turnură a frazei și pentru conținutul ideatic (nemaivorbind de curajul și precizia "tragerii la țintă"), las cititorului plăcerea de a le parcurge cu toată luarea aminte, adăugând doar amănuntul că ele se adresează mai ales celor 7,4 milioane de votanți cu țara din 29 iulie 2012!

Ca un ultim tribun al dreptății și adevărului, Ioan Viștea scrie și "vorbește" cu o ardentă pasiune o învolburată poezie politică totală, capabilă să înflăcăreze mulțimile în stradă și să țină treze, în patria de opt metri pătrați a exilului interior...

Ioan Viștea,
Pe unde scot cămașa,
Editura Tracus Arte, 2013

CRONICI

Fidelitatea clasicismului

În așteptarea unui tratat de *Limba latină primară*

„... limba traco-geto-dacă – limba latină primară – a fost rod al simbiozei dintre limba pelasgă și limba și limba tracă, iar limba latină clasică derivă tocmai din această limbă latină primară, limba traco-geto-dacă, ce o vorbeau geto-dacii, și nu invers”.

Așadar:

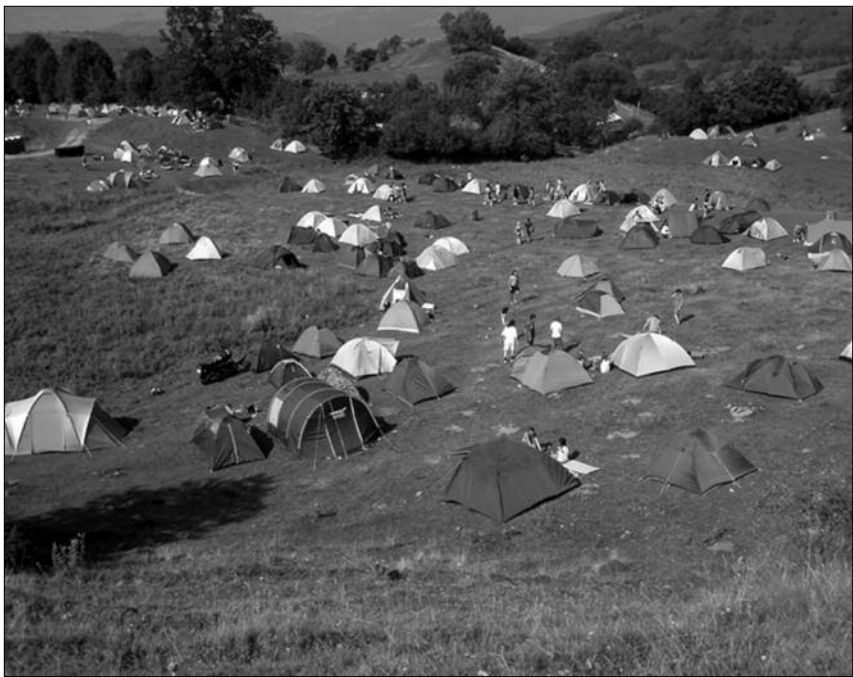
limba traco-geto-dacă = limba latină primară (provenind din simbioza *limba pelasgă – limba tracă*);

limba latină clasică este fiica celei da la pct.1; „și nu invers”.

Cum „invers”? Adică limba de la pct.2 ar fi mama limbii de la pct.1? Cine a spus că limba latină clasică ar fi mama limbii traco-geto-dacice?

Fragmentul de mai sus este cules dintr-o carte prezentată într-o revistă de cultură. Cităm, în continuare, din prezentarea însăși, intitulată „O carte incitantă”: „Incitant, nu ? Oare ce am învățat noi la istorie în perioada anterioară lui decembrie 1989? Că limba română s-a format din simbioza dintre limba latină a cuceritorilor romani și limba pe care o vorbeau dacii cu influențele ulterioare ale limbii popoarelor migratoare ce s-au succedat pe teritoriul țării noastre”.

CA

Oare (conector reluat de mai sus, argumentând nedumerirea) după decembrie 1989 în școală se vorbește altfel despre formarea limbii române și a poporului român? S-a „clasicizat” cumva ideea că „Peleg, un urmaș al lui Noe, a pornit cu poporul său de pelasgi din sudul Sumerului și s-a îndreptat spre Asia Mică, ajungând în Tracia unde din simbioza celor două limbi s-a născut limba latină primară”?

Rămâi *interzis* când te gândești câtă cunoaștere: istorie, știință a limbii (gramatică comparativă a limbilor indo-europene) etc. trebuie să dezvolte un astfel de proiect de gnoșologie etnică. Enciclopedismul, după un răstimp de minorat existențial, revine autoritar.

Se va impune – bănuim – o revizuire a indo-europenisticii. Și cât de greu se construiește un specialist în acest domeniu... Despre profesorul de limbă sanscrită Vlad Bănățeanu, de la Universitatea din București, se spunea că știe o duzină de limbi vechi. Legendă, nu om! Au mai fost apoi, la noi, Theofil Simenschy, venit de la Cernăuți la Iași, Cicerone Poghirc, Lucia Wald, Dan Slușanchi.

O nouă abordare a formării limbii române și a poporului român presupune rafturi întregi de tomuri masive, savante, noi-nouțe, eforturi dăruite pe viață cutezătoarei idei, verificarea fiecărui cuvânt spus, cântărirea lui în cunoaștere, în știință. Pentru că, dacă până acum savanții făcea asta din instinct, acum există avertismentul filosofiei: „Despre ceea ce nu putem vorbi trebuie să tăcem”, ca să nu *incităm* la „epidemie lingvistică” (Wittgenstein).

Bineînțeles că acești restauratori de istorie, greutate argumentării stând pe factorul lingvistic, își vor găsi loc al neodihnei în studiul limbilor clasice, vor fi absorbiți de dezvăluirile limbii latine, așa cum Schliemann, negustor neamț, umbla în căutarea Troiei (pe care a și găsit-o) cu Homer sub braț.

Pe aceștia îi vom afla, de bună seamă, la primul cântat al cocoșilor, pe scările instituției care guvernează destinul limbilor clasice în țara aceasta, solicitând consolidarea statutului umanioarelor. Și e perfect normal, pentru că, dacă nu știm ceva, nu putem să vorbim despre acel ceva, filosoful recomandându-ne tăcerea. Hotarele limbii noastre vor fi limitate dacă limba, prin care lumea aceasta ni se dezvăluie, nu va forța barierele cunoașterii noastre: „Limitele limbii mele înseamnă limitele lumii mele” (Wittgenstein).

Să nu ne încante, așadar, cuvintele noastre, ci să le căutăm de adevărul lor. Să fim doar cărăuși obscuri ai adevărului de la cuvânt la cuvânt.

Fiecare cuvânt va depune mărturie de știința lui. Altfel, cuvântul se înscrie limbajelor specioase, dirijându-ne *per ambages*. Mai mult, lipsiți de bagaje, livrându-ne ușori cuvântului nostru, vom capitula în fața lui, recunoscându-l, din lipsă de capital, drept *sacro-sancta scientia*. Cu cât știința limbii e mai mare, cu atât cuvântul e mai temperat, iar dezamăgirea mai mică. Dar dacă știința aceasta va fi nulă, ștergând deci barierele dintre știință și neștiință, entuziasmul nostru nu va cunoaște limite, căci „necunoașterea îndeamnă la curaj”¹⁾. Medicamentul potrivit pentru o astfel de maladie lingvistică ar fi să consumăm zilnic un verb latinesc oarecare, la un mod, timp, diateză oarecare. Administrat astfel, precum un aliment, părintele medicinei se va bucura că i-am asculta sfatul²⁾.

E adevărat că necunoscutul e înzestrat cu putere de atracție formidabilă. O recunoșteau și romanii: „Tot ceea ce e necunoscut trece drept mirific”³⁾, dar exercițiul cunoașterii determină reflecția, iar aceasta propune dozarea avântului

chijotesc.

E condamnabilă încremenirea într-o formulă de cunoaștere a cărei singură virtute rămâne prinosul moștenirii: tradiția. Te satură precum o mâncare, aceeași, reîncălzită la nesfârșit: *Occidit miseris crambe repetita magistros* (Iuvenal) – „Îi omoară pe bieții profesori o varză reluată întruna”⁴⁾.

Ca să percepi cu adevărat gustul fructului cunoașterii, se cuvine să fi simțit amărăciunea rădăcinilor acesteia⁵⁾. Măcar preț de o flexiune, acolo. Precum atunci când primești un bun gratuit, iar tu, ca să fie primit, oferi un bănuț chezaș.

În situația *limbii latine primare* însă precizem un tratat care să umilească tomurile neogramaticilor germani ori de alte naționalități, să pulverizeze știința indo-europeniștilor, încât să spunem: *Cedite, neogrammatici, cedite indo-europenistae, nascitur nescio quid maius omnibus!*⁶⁾

Să nu ne sumețim totuși prematur. Ba chiar, pe certitudinile noastre inviolabile să lăsăm, ca din nebăgare de seamă, să cadă picătura îndoielii: dar dacă, undeva, nu e așa?

În Ivan Evseev, *Dicționar de simboluri*, Editura Vox, București, 2007, parcurgem înțelesurile vocabulei *săgeată*, ca simbol al razei solare, al intuiției rapide, pătrunderii fulgerătoare. Într-un text din *Imaginea de nedescris a științei sacre*, de Dimitrie Cantemir, citim în același sens: „...punctul intelectual străbătând valorile minții și atingând nu știu cum momentul înțelegerii intelectuale, parcă mă prefăceam într-o săgeată cerească sau într-un fulger” (p. 28). Concluzia, confirmată de Gilbert Durand⁷⁾: latinescul *sagitta*, „săgeată”, are aceeași rădăcină cu *sagire* – „a avea simțurile foarte agere, a pricepe repede”. Inexact, spune gramatica istorică a limbii latine. În *sagire* avem vocala *a* cu cantitate lungă, precum în familia limbilor indo-europene, pe când *a* din *sagitta* are cantitate scurtă. Neparticipând la o solidaritate lexicală datorită etimologiei lor diferite (indo-europeană vs. ne-indo-europeană), interpretarea rafinat elaborată se destramă.

Să ne luăm însă pe seamă: Durand este „unul dintre părinții fondatori ai Imaginarului”, iar maxima stipulează: *Quod licet Iovi non licet bovi* – „Ceea ce îi este permis lui Iupiter nu îi este permis și unui bou”. În contextul științei, minuscula greșală este percepută drept *granum salis*, grație stilistică, precum pentru analfabeți literele – găuri negre în universul „cunoașterii”.

Note:

1 *Amathia thrasos ferei*, spune, într-un discurs funebru, Pericle atenianul.

2 „Medicamentele voastre să fie alimentele voastre, iar alimentele voastre să fie medicamentele voastre” (Hipocrate).

3 *Omne ignotum pro mirifico*, Tacit.

4 Disperau profesorii de retorică tot ascultându-și elevii cum repetă aceleași cuvinte.

5 Prelucrarea reflecției latinești: *Radices litterarum amares, fructus dulces*.

6 Se aflase la Roma că poetul Vergiliu compune un poem de dimensiune epeică, iar poetul Propertiu vestește: „La o parte, scriitorii greci, la o parte, scriitorii romani, se naște ceva – nu știu ce – mai mare decât Iliada!”

7 „Săgeata, *sagitta*, n-are oare aceeași rădăcină ca și verbul *sagire*, care înseamnă *a percepe rapid*, și, etimologic vorbind, sensul propriu nu e oare concretizarea unui sens figurat?” (*Structuri antropologice ale imaginarului*, Univers enciclopedic, București, 2000, p.134).

Florian Silișteanu

Din cana cu păsări sunt avocatul cucului

sunt avocatul cucului priviți și dumneavoastră printre ierburi câte distanțe se ascund de parcă clopotul acesta iar bate un alt târziu dinspre pământ de parcă mama mea când nu era din calendar lipsea mereu duminica

mereu târziu mereu grăbit sunt condamnatul unui vis în care am murit în care gândul evada de dor de tine și de dumneata un fel de înger fără avocat un fel de cântec necântat un fel de măr dar nemâncat off Doamne un fel de altfel în om neîntâmpat

acum e liniște în tribunal se spală doar podeaua pe care stau judecătorii

nimic nu se mai poate face sunt sclavul care locuiește - ntr-o absență

cândva am fost soldat cândva un orb din care a plecat

să vadă marea ...celălalt